

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ У ПЕНСІЙНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT OF BANKS IN THE PENSION SYSTEM OF UKRAINE

Стаття присвячена аналізу діяльності банків на різних рівнях пенсійної системи. Виявлено основні напрями розвитку, функції, можливості та ризики видів діяльності. Проведено аналіз рівня сучасних ставок за депозитами порівняно з інфляцією. Обґрунтовано причинно-наслідкові зв'язки розміру депозитної ставки, прибутковості банків та недержавних пенсійних фондів, кредитування населення та підприємств. Проаналізовано ступінь використання депозитних програм банків у роботі недержавних пенсійних фондів.

Ключові слова: пенсійна система, банк-зберігач, ставки за депозитами, недержавний пенсійний фонд, фонд банківського управління.

Статья посвящена анализу деятельности банков на различных уровнях пенсионной системы. Выявлены основные направления развития, функции, возможности и риски видов деятельности. Проведен анализ уровня современных ставок по депозитам по сравнению с инфляцией. Обоснованы причинно-следственные связи размера

депозитной ставки, доходности банков и негосударственных пенсионных фондов, кредитования населения и предприятий. Проанализирована степень использования депозитных программ банков в работе негосударственных пенсионных фондов.

Ключевые слова: пенсионная система, банк-хранитель, ставки по депозитам, негосударственный пенсионный фонд, фонд банковского управления.

The article is devoted to the analysis of banks activity at different levels of the pension system. The main directions of development, functions, opportunities, and risks of activities are revealed. An analysis of the level of modern rates on deposits compared with inflation is conducted. The cause-effect relationships of the size of the deposit rate, profitability of banks and non-state pension funds, lending to the population and enterprises are substantiated. The degree of use of bank deposit programs in the work of non-state pension funds is analysed.

Key words: pension system, depository, deposit rates, non-state pension fund, bank management department.

УДК 336.71

Приходченко О.Ю.

асистент кафедри фінансів

Національна металургійна академія України

Постановка проблеми. Реформування пенсійної системи відкриває нові напрями діяльності для банків. Грошові потоки між працівниками, які платять внески до пенсійних фондів, та пенсіонерами розподіляються не тільки між учасниками, але і у часі, тому актуальним питанням постає розвиток діяльності фінансових установ. За даними опитування центру Разумкова, яке було проведено у 2017 році, як на джерело доходів після виходу на пенсію основні сподівання населення покладаються на державну пенсію (63,5%) [1]. Наступними за кількістю відповідей є отримання коштів від додаткової роботи (26,7%), наявної роботи за професією (20,1%) та власного підсобного господарства (19,5%). На відсотки від депозитів розраховують лише 8,8% опитуваних, що займає восьме місце після допомоги з боку дітей (14%), доходів чоловіка (дружини) (12,3%), доходів від продажу або здачі в оренду нерухомості, авто, цінних речей (9,6%). На доходи від власного бізнесу розраховують 7%. Лише 3,3% сподіваються на виплати з недержавних пенсійних фондів, а 2,1% опитуваних – на дохід від володіння акціями та цінними паперами [1]. Останні факти свідчать як про нерозвиненість фондового ринку в Україні, так і про недостатню обізнаність населення щодо фінансування власних пенсій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стабілізація та розвиток банківської системи, дослідження нових можливостей банків, аналіз

їхньої кредитної та депозитної діяльності, визначення місця серед суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення є предметом дослідження низки вітчизняних учених: В. Геєця, А. Герасимовича, О. Заруби, В. Кириленка, Н. Кожель, А. Мороза, С. Науменкової, Л. Примостки, С. Теслюк та інших. Але нові економічні умови потребують більш детального аналізу наявної ситуації та прогнозів щодо майбутнього.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сучасного стану та перспектив розвитку діяльності банків у системі пенсійного забезпечення України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз сучасного законодавства дає підстави виділити декілька напрямів діяльності банків у пенсійній системі. А саме: виступати уповноваженим банком з виплати пенсій із солідарної системи, бути банком-зберігачем, управителем активів, засновником пенсійного фонду або фонду банківського управління, запровадити пенсійні депозитні рахунки. Розглянемо сучасний стан вищезазначених напрямів.

Для того щоб бути вибраним уповноваженим банком для виплати пенсій, необхідно пройти конкурс. У зв'язку зі складною ситуацією у банківській сфері нові умови конкурсу стали більш жорсткими та передбачають, що до нього допускаються, по-перше, банки з державною часткою понад 75%, а по-друге, банки, які протягом останніх шести

місяців не перебували під особливим режимом контролю Національного банку України та не було обмежень чи заборони на певні види операцій [2]. Через банківські установи станом на 1.01.2016 р. отримували виплати 57,8% від усіх одержувачів пенсій, що становило 153,7 млрд. грн. виплат. Набагато менше виплат у гривнях отримували через пошту, а саме 10,6 млрд. грн. [3]. Пенсійний фонд разом із «Ощадбанком» у 2016 році запровадили видачу електронних пенсійних посвідчень. Вони є також і банківськими картками та видавалися пенсіонерам – внутрішнім переселенцям [3]. Станом на 1.01.2017 р. через банківські установи отримували пенсії 58% одержувачів (6,9 млн. осіб), а станом на 1.01.2018 р. – 60% (7 млн. осіб) [4]. Залучення до співпраці банків є вигідним як для Пенсійного фонду, який економить на видатках (309,9 млн. грн. в 2017 році), так і для самих банків, оскільки вони розширюють коло клієнтів, а разом з тим і грошових потоків та можливостей просування своїх банківських продуктів.

Для пенсіонера безпосередньо отримання пенсій через банк буде кращим варіантом, ніж через пошту, за дотримання об'єктивних та суб'єктивних умов. До об'єктивних належать: розгалужена мережа офісів та банкоматів банку, якість обслуговування та можливість віддаленого управління коштами, тобто інтернет-банкінг. Останнє важливо в інформаційній економіці, коли цінується швидкий доступ до інформації та можливість користувачів рахунків самостійно ними керувати. До суб'єктивних умов можна віднести соціальне становище пенсіонера, місце проживання та можливості самостійного пересування, вміння користуватися банкоматами, картками та інтернетом. Оскільки більшість майбутніх пенсіонерів є обізнаними в нових технологіях, то перед банками розкриваються можливості залучення нових клієнтів або продовження співпраці зі старими в новому статусі пенсіонера.

Станом на 1.03.2018 р. основними уповноваженими банками є ПАТ КБ «ПриватБанк» (48,1%), АТ «Ощадбанк» (37,7%), ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» (5,9%), інші банки (8,3%) [5].

Одним з основних напрямів діяльності банку у пенсійній системі є виконання функцій банка-зберігача недержавного пенсійного фонду. Відповідно до законодавства він проводить відкриття та ведення рахунків пенсійного фонду; операції з цінними паперами, перевірку підрахунку чистої вартості активів пенсійного фонду і чистої вартості одиниці пенсійних внесків; виконання відповідно до закону розпоряджень адміністратора; виконання розпоряджень особи, що здійснює управління активами пенсійного фонду, згідно з інвестиційною декларацією пенсійного фонду та інші [6]. Банк отримує винагороду за діяльність, але невиконання вимог, визначених законом, тягне майнову відповідальність за

збитки, завдані пенсійному фонду внаслідок такого невиконання. Відшкодування збитків проводиться відповідно до умов договору і в порядку, встановленому законодавством.

Наступним напрямом діяльності є заснування фонду банківського управління (ФБУ) відповідно до закону [7]. Він являє собою грошові кошти учасників, які передані у довірче управління уповноваженому банку та об'єднані ним. Варто зазначити, що ФБУ не є юридичною особою, а одним з бізнес-напрямів банку. Фонди банківського управління можуть бути пенсійними або дитячими, а пенсійні ФБУ можуть бути з фіксованою винагородою та пайового типу.

Банк проводить управління коштами учасника ФБУ, а саме: формування інвестиційного портфеля; оцінку активів; визначення вартості чистих активів; забезпечення збереження активів; формування резервів, розподілення доходу; виплату додаткових пенсійних та цільових виплат; переведення коштів учасника до іншого та інше згідно із законодавством [7].

До вигоди банку належить отримання винагороди за управління коштами ФБУ відповідно до внутрішніх положень банку. До ризиків можна віднести те, що уповноважений банк формує додаткові спеціальні резерви страхування коштів ФБУ за рахунок своїх валових витрат.

Прикладом пенсійних програм такого типу є пропозиції ПАТ АКБ «Аркада» [8]. Закон про ФБУ викликав багато критики, оскільки є суперечності з іншим законодавством.

Банк може бути засновником недержавного пенсійного фонду. В такому разі всіма питаннями, пов'язаними з управлінням, адмініструванням та зберіганням коштів, займаються інші організації, а банк контролює раду фонду. Також законом передбачено управління активами створеного корпоративного пенсійного фонду у тому разі, якщо банк не виконує функцій зберігача цього фонду [6]. Прикладом є корпоративний пенсійний фонд НБУ, недержавні пенсійні фонди «ОТР Банку», «Брок-бізнесбанку». Банки та недержавні пенсійні фонду можуть входити до одних фінансових груп («Приват», «Цитадель»).

Наступним напрямом є впровадження пенсійних депозитних (вкладних) рахунків, які відкриває банк клієнту на договірній основі для накопичення заощаджень на виплату пенсії [6]. Кошти передаються клієнтом банку в управління під визначений процент і підлягають поверненню відповідно до законодавства України та умов банківського договору. Накопичувальні пенсійні рахунки не повинні перевищувати розмір, визначений для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб. Для банку такі операції дають можливість залучення довгострокових коштів. Нині немає прикладів такого виду недержавного

пенсійного забезпечення. Банки називають свої депозити пенсійними, оскільки пропонуються для клієнтів-пенсіонерів. Вкладення в банківські депозити мають переваги з погляду диверсифікації валютних ризиків, оскільки можливі вклади в різних видах валют.

Важливу роль у банківській діяльності відіграє рівень депозитної ставки. Він впливає як на привабливість банку для клієнтів, так і на економіку загалом, оскільки пов'язує між собою декілька елементів системи. По-перше, рівень депозитної ставки залежить від умов вкладу, фінансових показників банку, попиту та пропозиції грошових коштів на ринку. По-друге, банківський підхід до визначення процентної ставки передбачає визначення базової ставки та маржі. Базова ставка повинна враховувати очікуваний рівень інфляції, темпи економічного зростання в країні, ризики конкретного банку та показувати мінімальний рівень доходності для клієнта [9]. Рівень процентної ставки за депозитами впливає на рівень процентної ставки за кредитами, оскільки прибутковість банку залежить від суми процентних доходів та витрат. Доступність кредитів в країні є важливою умовою для розвитку економіки, оскільки залучені ресурси потрібні для модернізації підприємств та їхньої поточної діяльності. Зниження відсоткових ставок за кредитами може спонукати і населення до збільшення споживання. Але основною умовою для подальшого розвитку є здатність повернення таких кредитів, тому їх ціна повинна бути адекватною.

Варто проаналізувати пропозиції накопичувальних депозитних програм без права розірвання. У таблиці 1 представлено процентні ставки накопичувальних депозитів без права розірвання та рейтинги з ТОП-25 банків.

Пояснення до зведеного рейтингу: 9 – найвища кредитоспроможність, 8 – дуже висока кредито-

спроможність, 7 – висока кредитоспроможність, 6 – достатня кредитоспроможність, 5 – нижча ніж достатня кредитоспроможність [11].

Прямі залежності між рейтингом та депозитною ставкою не простежується. Хоча у банку з найбільшим кредитним рейтингом найменший рівень процентних ставок. Банки з рейтингом дуже високої кредитоспроможності пропонують ставки у широкому діапазоні.

Проведемо аналіз рівня сучасних ставок за депозитами порівняно з інфляцією. Інфляція за 2017 рік становила 13,7%, а прогнози на 2018 рік – 8,9% загальна і 8,2% базова [12]. Аналіз рівня ставок за депозитами фізичних осіб за українським індексом ставок, поданий у таблиці 2, показує значне зниження рівня процентних ставок за всіма видами валют. Середнє значення не набагато більше рівня інфляції. Порівняння розмірів процентних ставок із прогнозним рівнем інфляції показує, що реальний рівень доходності

Дослідження звітності недержавних пенсійних фондів показало, що велику частку в їхніх активах становлять депозити. Так, протягом 2012–2017 рр. КНПФ «НБУ» років мав питому вагу депозитних рахунків близько 38%, НТ «НКПФ ВАТ «Укррексімбанк» – 43% [14]. Станом на 31.12.2017 р. депозити в банках становили 43,9% інвестованих активів недержавних пенсійних фондів [15]. Аналітики зазначають, що така незначна диверсифікація напрямів інвестування активів недержавних пенсійних фондів не є притаманною для закордонних учасників. Основними фінансовими інструментами у них є вкладення в пайові інвестиційні фонди та в об'єкти нерухомості, а не банківські депозити та державні цінні папери [14]. Тим не менше для українських учасників ринку недержавного пенсійного забезпечення рівень ставок за депозитами банків справляє значний вплив на прибутковість.

Таблиця 1

Процентні ставки накопичувальних депозитів (без права розірвання) та рейтинги з ТОП-25 банків станом на 21.01.2018 р., %

№	Банк	Гривня, 12 місяців	Долар, 12 місяців	Зведений рейтинг
1	МЕГАБАНК	16,00%	4,50%	8
2	БАНК КРЕДИТ ДНІПРО	15,50%	3,75%	7
3	СБЕРБАНК РОСІЇ	14,75%	4,75%	6
4	ВТБ БАНК	14,00%	4,00%	8
5	ПІВДЕННИЙ	13,50%	3,75%	5,5
6	ІДЕЯ БАНК	13,25%	–	7
7	ПРИВАТБАНК	13,00%	3,75%	8
8	ОЩАДБАНК	13,00%	3,25%	6
9	УКРГАЗБАНК	13,00%	3,75%	8
10	УКРЕКСІМБАНК	12,80%	3,30%	8
11	БАНК ВОСТОК	11,00%	2,00%	8
12	ПУМБ	10,40%	2,00%	8
13	КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК	9,50%	0,01%	9

Складено за джерелами [10, 11]

Таблиця 2

Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб

Валюта – гривня				
дата	3 місяці	6 місяців	9 місяців	12 місяців
04.01	15,89	16,97	16,61	17,74
29.12	13,57	14,37	14,01	14,26
середня за 2017 рік	14,33	15,27	15,01	15,61
Валюта – долар США				
дата	3 місяці	6 місяців	9 місяців	12 місяців
04.01	4,15	4,98	4,35	5,68
29.12	2,49	3,12	3,19	3,68
середня за рік	3,02	3,70	3,67	4,36
Валюта – євро				
дата	3 місяці	6 місяців	9 місяців	12 місяців
04.01	3,25	4,00	3,06	4,84
29.12	1,71	2,09	2,45	2,75
середня за рік	2,05	2,67	2,52	3,37

Складено за джерелом [13]

Зниження впливу можливе внаслідок розвитку інших фондових інструментів.

Висновки із цього дослідження. З огляду на вищезазначене всі напрями діяльності є перспективними для розвитку, незважаючи на юридичні та економічні умови. Все залежить від бізнес-моделі банку та грамотного фінансового менеджменту. Кожний із напрямів має свої переваги та недоліки, які потрібно враховувати в умовах конкретного банку. Взагалі рівень депозитної ставки банків значно впливає на ріст активів недержавних пенсійних фондів. Приведені причинно-наслідкові зв'язки розміру депозитної ставки, прибутковості банків та недержавних пенсійних фондів, кредитування населення та підприємств сприяють розумінню процесів розвитку економічної системи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Фінансові, соціальні та правові аспекти пенсійної реформи в Україні. Світовий досвід та українські реалії [О. Пищуліна, О. Коваль, Т. Бурлай]. К.: Центр Разумкова, Видавництво «Заповіт», 2017. 456 с.
2. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України (Постанова КМУ від 31.01.2018 р. № 26). URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-postanov>
3. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2015 році. URL: <http://www.pfu.gov.ua/informatsiya/potochna-diyalnist/zvity-pro-diyalnist/arhiv-zvitnist-zvity-pro-diyalnist/zvit-pro-robotu-pensijnogo-fondu-ukra/>
4. Звіт про роботу Пенсійного фонду України у 2017 році. URL: http://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/04/block_03-149_budget-2017.pdf

5. Розподіл банків, уповноважених на здійснення пенсійної виплати, за чисельністю пенсіонерів, станом на 01.03.2018 року. URL: <https://pensia.ua/ua/gazeta/news/item/2630-rozpodil-bankiv-upovnovazhenykh-na-zdiisnennia-pensiinoi-vyplaty-zachyselnistiu-pensioneriv-stanom-na-01-03-2018-roku>

6. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.

7. Закон України «Про проведення експерименту в житловому будівництві на базі холдингової компанії «Київміськбуд»» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1674-14>

8. Пенсійна програма. URL: <http://www.arkada.kiev.ua/ua/fiz/1728/>

9. Олійник В.М. Конспект лекцій з дисципліни «Банківський менеджмент» для студентів спеціальності «Фінанси»/ В.М. Олійник, С.М. Фролов, М.А. Деркач. Суми: Вид-во СумДУ, 2008. 302 с.

10. Накопичувальні депозити (без права розірвання): процентні ставки ТОП-25 банків станом на 21.01.2018. URL: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/depozitni-stavki/nakopichivalni-depoziti-bez-prava-rozirvannya-protsentni-stavki>.

11. Кредитні рейтинги банків ТОП-25 банків за обсягом роздрібних депозитів URL: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/rejting-bankiv/kredytni-reytingi-bankiv>.

12. Нацбанк підвищив прогноз з інфляції на 2018 рік до 8,9%. URL: https://dt.ua/UKRAINE/nacbank-pidvischiv-prognoz-z-inflyaciyi-na-2018-rik-do-8-9-267218_.html.

13. Український індекс ставок за депозитами фізичних осіб. URL: <https://bank.gov.ua/files/UIRD.xls>.

14. Іващенко А. Оцінка ефективності топ-5 недержавних пенсійних фондів в Україні /А. Іващенко, М. Шульга, за ред. В. Мазярчука. К.: Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України, 2017. URL: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/2017-12-28-top-5-non-governmental-pension-funds-functioning.pdf>.

15. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2017 URL: https://www.nfp.gov.ua/files/17_Dep_Repetska/NPF_IV_kv%202017.pdf.

REFERENCES:

1. O. Pyshchulina, O. Koval, T. Burlai (2017) Finansovi, sotsialni ta pravovi aspekty pensiinoi reformy v Ukraini. Svitovyi dosvid ta ukraïnski realii [Financial, social and legal aspects of pension reform in Ukraine. World experience and Ukrainian realities]. K.: Tsentr Razumkova, Vydavnytstvo "Zapovit", 456 p. (in Ukrainian).
2. Pro vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy (Postanova KМУ vid 31.01.2018 r. № 26) [On amendments to certain resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine (Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 31, 2018, No. 26)]. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-deyakih-postanov> (accessed 27 April 2018).
3. Pension Fund of Ukraine (2016) Zvit pro robotu Pensiinoho fondu Ukrainy u 2015 rotsi [Report on the

work of the Pension Fund of Ukraine in 2015]. Available at: <http://www.pfu.gov.ua/informatsiya/potochna-diyalnist/zvity-pro-diyalnist/arhiv-zvitnist-zvity-pro-diyalnist/zvit-pro-robotu-pensijnogo-fondu-ukra/> (accessed 27 April 2018).

4. Pension Fund of Ukraine (2017) Zvit pro robotu Pensiinoho fondu Ukrainy u 2017 rotsi [Report on the work of the Pension Fund of Ukraine in 2017]. Available at: http://www.pfu.gov.ua/content/uploads/2018/04/block_03-149_budget-2017.pdf (accessed 27 April 2018).

5. Rozpodil bankiv, upovnovazhenykh na zdiisnennia pensiinoi vyplaty, za chyselnistiu pensioneriv, stanom na 01.03.2018 roku [Distribution of banks authorized to make pension payments by the number of retirees, as at 01.03.2018]. Available at: <https://pensia.ua/ua/gazeta/news/item/2630-rozpodil-bankiv-upovnovazhenykh-na-zdiisnennia-pensiinoi-vyplaty-za-chyselnistiu-pensioneriv-standom-na-01-03-2018-roku> (accessed 27 April 2018).

6. Zakon Ukrainy "Pro nederzhavne pensiine zabezpechennia" [Law of Ukraine "On non-state pension provision"]. Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1057-15> (accessed 27 April 2018).

7. Zakon Ukrainy "Pro provedennia eksperymentu v zhytlovomu budivnytstvi na bazi kholdynhovoï kompanii "Kyivmiskbud"» [Law of Ukraine "On conducting an experiment in housing construction on the basis of the holding company "Kyivmiskbud"»]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1674-14> (accessed 27 April 2018).

8. Pensiina prohrama. Available at: <http://www.arkada.kiev.ua/ua/fiz/1728/> (accessed 27 April 2018).

9. Oliinyk V.M., Frolov S.M., Derkach M.A. (2008) Konspekt lektsii z dystsypliny "Bankivskyi menedzhment" dlia studentiv spetsialnosti "Finansy" [Summary of lectures on discipline "Banking Management" for students of the specialty "Finance"]. Sumy: Vyd-vo SumDU, 302 p. (in Ukrainian).

10. Nakopychualni depozyty (bez prava rozirvannia): protsentni stavky TOP-25 bankiv stanom na 21.01.2018 [Cumulative deposits (without the right to terminate): interest rates of TOP-25 banks as of January 21, 2018]. Available at: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/bankivska-statystyka/depozitni-stavki/nakopychualni-depoziti-bez-prava-rozirvannia-protsentni-stavki> (accessed 27 April 2018).

11. Kredytyni reitynhy bankiv TOP-25 bankiv za obsiahom rozdribnykh depozytiv [Credit ratings of banks of TOP-25 banks in terms of retail deposits] Available at: <http://bankografo.com/analiz-bankiv/rejting-bankiv/kredytyni-reytingi-bankiv> (accessed 27 April 2018).

12. Natsbank pidvyshchyv prohnoz z inflitsii na 2018 rik do 8,9% [National Bank raised the forecast for inflation by 2018 to 8.9%]. Available at: <https://dt.ua/UKRAINE/nacbank-pidvischiv-prognoz-z-inflyaciyi-na-2018-rik-do-8-9-267218.html> (accessed 27 April 2018).

13. National Bank of Ukraine (2018) Ukrainskyi indeks stavok za depozytamy fizychnykh osib [Ukrainian index of rates on deposits of individuals]. Available at: <https://bank.gov.ua/files/UIRD.xls> (accessed 27 April 2018).

14. A. Ivashchenko, M. Shulha (2017) Otsinka efektyvnosti TOP-5 nederzhavnykh pensiinykh fondiv v Ukraini [Evaluation of the effectiveness of the top 5 non-state pension funds in Ukraine] (ed. V. Maziarchuk), Kyiv: Financial and Economic Analysis Office in the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/2017-12-28-top-5-non-governmental-pension-funds-functioning.pdf> (accessed 27 April 2018).

15. National Commission, which carries out state regulation in the field of financial services markets (2018) Pidsumky rozvytku systemy nederzhavnoho pensiinoho zabezpechennia stanom na 31.12.2017 [Results of the development of the system of non-state pension provision as of December 31, 2017]. Available at: https://www.nfp.gov.ua/files/17_Dep_Repetska/NPF_IV_kv%202017.pdf (accessed 27 April 2018).

Prykhodchenko O.Yu.

Assistant Lecturer at Department of Finance
National Metallurgical Academy of Ukraine

CURRENT STATE AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT OF BANKS IN THE PENSION SYSTEM OF UKRAINE

The article is devoted to the urgent problem of development of banking activity, caused in particular by reforms in the system of pensions, which determine new conditions and tasks before other participants of the economic system of the country. The paper highlights the main directions that the bank can choose to develop its activities in the pension system. Namely, to perform functions of an authorized bank for payment of pensions from the pay-as-you-go system, custodian bank, asset manager, founder of a pension fund or fund of banking management, introduction of pension deposit accounts. The benefits, opportunities, and risks of each type and the current state of the above-mentioned directions are presented. Since most of the future retirees are familiar with new technologies, the banks are opening up opportunities for attracting new clients or continuing their cooperation with the old in the new pensioner status. The analysis of the level of modern rates on deposits compared with inflation and rating of banks is carried out. No direct relationship between the rating and the deposit rate is found. Although the bank with the highest credit rating has the lowest level of interest rates. Banks with a very high credit rating offer rates in a wide range. An analysis of the level of rates on individual deposits by the Ukrainian rate index shows a significant decrease in the level of interest rates

on all types of currencies in 2017. Comparison with the level of inflation showed a small real profitability of deposits. The causal relationships between the size of the deposit rate, the profitability of banks and non-state pension funds, and the lending of the population and enterprises contribute to the understanding of processes of economic system development. The importance of bank deposit activity for non-state pension provision by analysing the share of deposits in the investment portfolio of non-state pension funds is substantiated. Significant influence of the deposit rate on the growth of non-state pension funds' assets is revealed due to their high share in the portfolio. Taking into account the aforementioned, all directions of activity are perspective for development, despite legal and economic conditions. It all depends on the bank's business model and sound financial management since each of the directions has its advantages and disadvantages that need to be taken into account in terms of a particular bank.